

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/69/2000

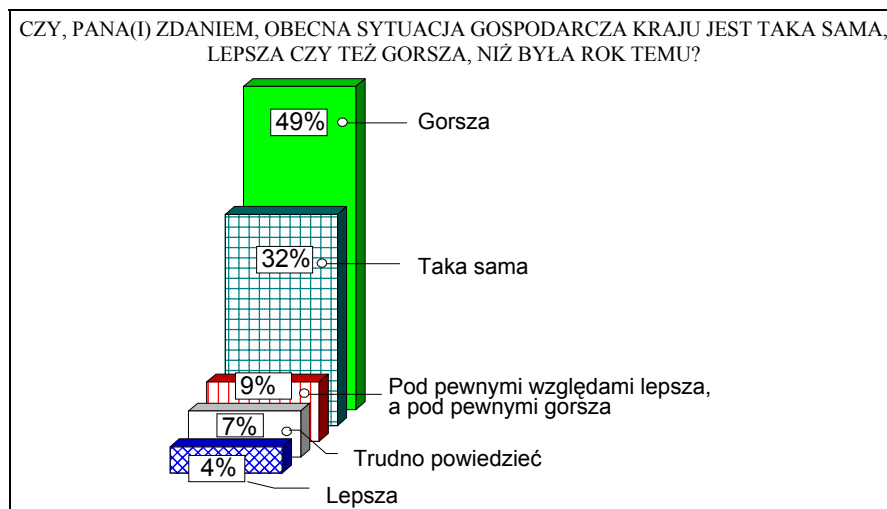
SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA OCEN STANU POLSKIEJ GOSPODARKI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Już przed rokiem ponad połowa ankietowanych (54%) negatywnie oceniała sytuację gospodarczą Polski. Obecnie odsetek ten jest jeszcze większy (59%), a jednocześnie co drugi badany (49%) uważa, że stan gospodarki kraju jest gorszy niż rok temu.

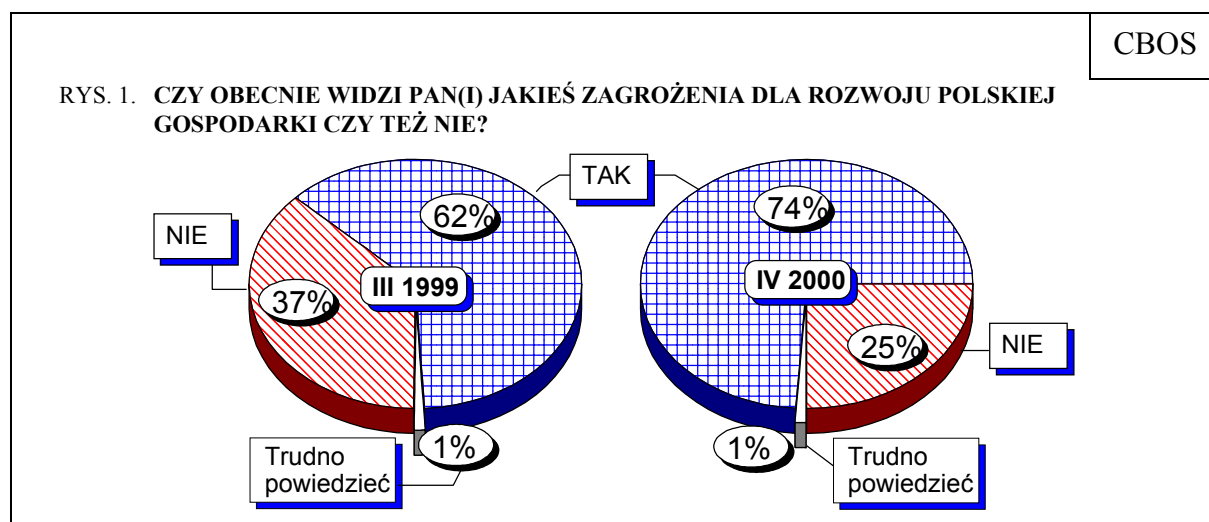
- Cztery piąte respondentów (o 10 punktów więcej niż przed rokiem) za główną przyczynę zagrożeń występujących w polskiej gospodarce uznaje błędy w polityce gospodarczej rządu. Do najczęściej wymienianych należą: doprowadzenie do dużego bezrobocia, źle prowadzona prywatyzacja, zła polityka wobec rolnictwa, a także, z jednej strony, wobec kapitału zagranicznego, z drugiej zaś - wobec rodzimej przedsiębiorczości.
- Sytuacja gospodarcza kraju oceniana jest przede wszystkim przez pryzmat poziomu życia, a szczególnie postrzeganej dynamiki zmian własnych warunków życia oraz stosunku do rządu i oceny własnej sytuacji na rynku pracy.
- Stosunek do polityki gospodarczej rządu oraz zaufanie do informacji podawanej przez członków Rady Ministrów oddziałują na ocenę zmian sytuacji gospodarczej tak samo silnie jak postrzeganie zmian swoich warunków życia oraz poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia.
- Jedyne co dwudziesty badany (5%) ocenia, że obecnie żyje mu się lepiej niż przed rokiem, natomiast 43% uważa, że warunki życia ich i ich rodzin zmieniły się na gorsze.
- W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosło poczucie zagrożenia bezrobociem. Obecnie ponad połowa pracujących liczy się z możliwością utraty zatrudnienia. Pogorszyło się też postrzeganie możliwości znalezienia innej pracy.

Obecny stan gospodarki polskiej nie poddaje się jednoznacznej ocenie. Z jednej strony bowiem, mimo że nie rozwija się ona tak dynamicznie jak przed paroma laty, pod względem tempa wzrostu nadal pozostajemy w czołówce regionu. Jednak, z drugiej strony, nasilają się zjawiska negatywne, jak na przykład powiększające się do niepokojących rozmiarów ujemne saldo handlu zagranicznego, ponowny wzrost inflacji czy wzrastające bezrobocie.

W opinii społecznej już od dłuższego czasu zdecydowanie przeważają negatywne oceny stanu naszej gospodarki. Co jest przyczyną aż tak krytycznych ocen, poziomem swym niewątpliwie przewyższających rzeczywiste zagrożenia? W kwietniowym sondażu¹ podjęliśmy próbę określenia przynajmniej niektórych czynników, wpływających na krytyczne opinie o sytuacji gospodarczej kraju.

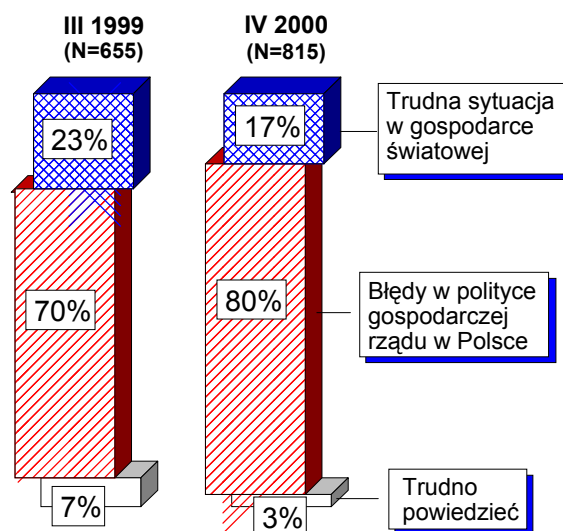
POSTRZEGANIE ZAGROŻEŃ DLA GOSPODARKI

W ciągu minionego roku wzrosło przekonanie, że rozwój polskiej gospodarki jest zagrożony. Zwiększyła się jednocześnie liczba osób upatrujących źródła tych zagrożeń w polityce gospodarczej rządu.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (119) przeprowadzono w dniach 30 marca - 4 kwietnia 2000 roku na 1111-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

RYS. 2. CO JEST, PANA(I) ZDANIEM, WAŻNIEJSZĄ PRZYCZYNĄ TYCH ZAGROŻEŃ?

Charakterystyczne, że podczas gdy przed rokiem zwolennicy partii tworzących koalicję rządową skłonni byli dopatrywać się przyczyn tych zagrożeń przede wszystkim w sytuacji zewnętrznej, a zwolennicy partii opozycyjnych w polityce rządu, to obecnie jedni i drudzy obarczają odpowiedzialnością przede wszystkim rząd.

Tabela 1

Potencjalne elektoraty	Co jest ważniejszą przyczyną tych zagrożeń?*			
	Trudna sytuacja w gospodarce światowej		Błędy w polityce gospodarczej rządu w Polsce	
	III 1999	IV 2000	III 1999	IV 2000
	w procentach			
AWS	42	28	42	68
UW	55	22	26	78
SLD	18	11	81	87
PSL	22	18	73	78
Niezdecydowani	28	17	62	72
Niegłosujący	19	17	74	79

* Pominięto „trudno powiedzieć”

Jakie wobec tego są, zdaniem badanych, główne błędy w polityce gospodarczej rządu? W spontanicznych odpowiedziach ankietowani najczęściej wymieniali dopuszczenie do bezrobocia, które winno być traktowane bardziej jako symptom złej sytuacji gospodarczej niż jako błąd do niej prowadzący, a następnie - błędy w prywatyzacji, polityce rolnej i polityce wobec kapitału zagranicznego.

	CBOS
Jakie widzi Pan(i) błędy w polityce gospodarczej rządu?	N=651
Dopuszczenie do dużego bezrobocia, braku miejsc pracy	21%
„Zła”, nieuczciwa prywatyzacja, „wypzedaż majątku narodowego”	20%
Zła polityka rolna, upadek rolnictwa	17%
Zła polityka wobec kapitału zagranicznego, za duże przywileje dla firm zagranicznych itp.	12%
Zła polityka wobec rodzimej przedsiębiorczości, brak odpowiedniej ochrony celnej, nadmiar importu itp.	12%
Niekompetencja, brak koordynacji w rządzie, kłótnie, upolitycznienie gospodarki i inne dotyczące stylu rządzenia i zarządzania	10%
Zaniedbanie rynku wschodniego, zła polityka wobec Rosji	8%
Upadek zakładów pracy, „niszczenie zakładów państwowych”, „niszczenie polskiego przemysłu”, obniżenie produkcji	8%
Inflacja, brak kontroli nad cenami	5%
Za duże uzależnienie od Zachodu, UE	4%

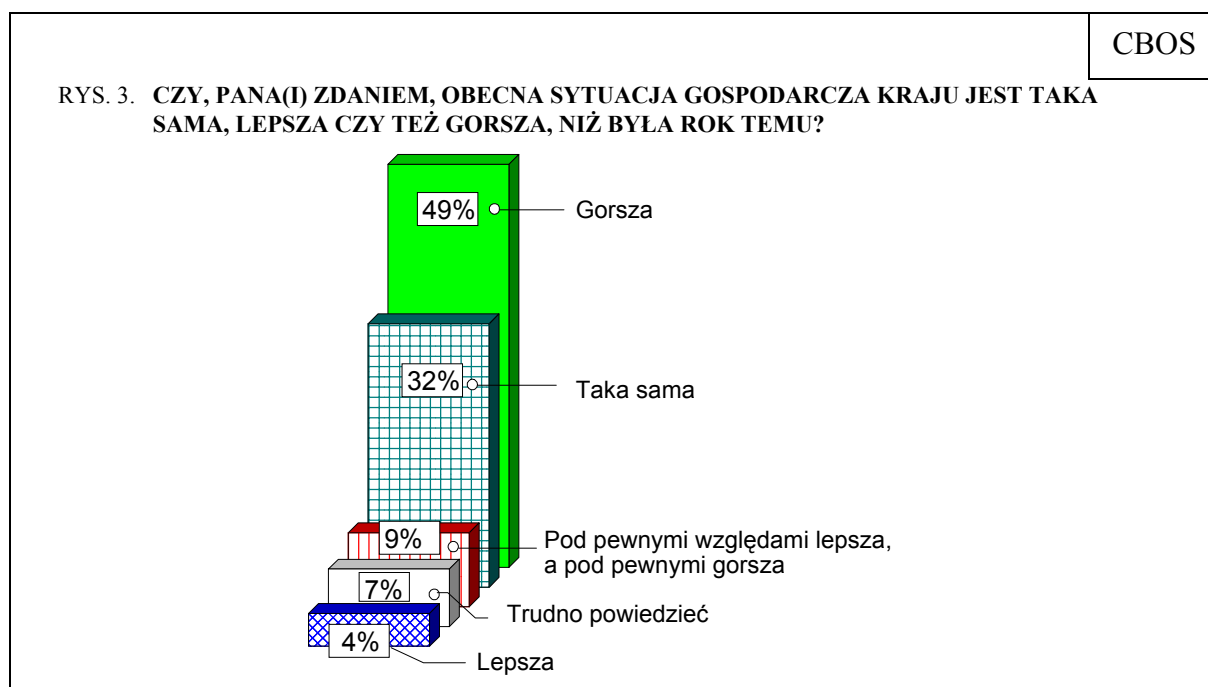
Odpowiadając na to pytanie ankietowani wymieniali jeszcze inne uwagi pod adresem rządu, które również mogą być traktowane raczej jako przejawy złej sytuacji niż jej przyczyny. Były to następujące sprawy:

- ♦ dopuszczenie do biedy, pogarszania się poziomu życia, niskich zarobków, rent i emerytur, także „brak troski o zwykłych ludzi”, małe zainteresowanie sprawami socjalnymi. W tym kontekście mówiono również o nadmiernych rozpiętościach w zarobkach, „niesprawiedliwości społecznej”. Sprawy te wymieniło łącznie **7%** ogółu badanych (12% dostrzegających błędy w polityce rządu);
- ♦ krytyka reform - ogólnie lub co najmniej jednej z nich, „nieudane reformy” **5%** ogółu (8% dostrzegających błędy);
- ♦ prywatnie, „przedkładanie swoich interesów ponad interesy społeczeństwa”, a także korupcja i nieuczciwość. Mówiło o tym **4%** ogółu (6% dostrzegających błędy).

POSTRZEGANIE ZMIAN SYTUACJI GOSPODARCZEJ

W kwietniu ubiegłego roku 54% badanych krytycznie wypowiadało się o sytuacji gospodarczej kraju, a tylko 10% oceniało jako dobrą². Po roku liczba ocen negatywnych wzrosła do 59%, a pozytywnych zmalała do 8%³. Choć różnica nie jest wielka, pozostaje faktem, że obecnie sytuacja ta postrzegana jest gorzej niż przed rokiem. Jak natomiast kształtują się opinie o zmianach sytuacji gospodarczej w stosunku do ubiegłego roku?

Co drugi badany twierdzi, że obecna sytuacja gospodarcza jest gorsza, niż była przed rokiem, co trzeci zaś nie dostrzega zamian. Za lepszą uważa ją jedynie znikomy odsetek badanych.

Dostrzeżenie pogorszenia sytuacji gospodarczej w ciągu minionego roku w stosunkowo małym stopniu zależy od cech społeczno-demograficznych. Jedynie dwie grupy wyraźnie rzadziej od innych są zdania, że sytuacja gospodarcza uległa pogorszeniu, częściej zaś uważają, że pod pewnymi względami pogorszyła się, a pod innymi - poprawiła. Są to

² Por. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w kwietniu”, kwiecień 1999.

³ Por. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w kwietniu”, kwiecień 2000.

z jednej strony ludzie młodzi (poniżej 34 roku życia), a szczególnie uczniowie i studenci, z drugiej zaś - przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji.

Natomiast dwa inne czynniki wyraźnie wiążą się z krytycznym postrzeganiem zmian w sytuacji gospodarczej. Należą do nich: zadowolenie ze swoich warunków materialnych i poglądy polityczne⁴. Im gorzej badani oceniają swoje warunki materialne, tym częściej są zdania, że sytuacja gospodarcza kraju pogorszyła się, rzadziej zaś twierdzą, iż nie uległa zmianie bądź dostrzegają zarówno elementy poprawy, jak i pogorszenia.

Ten związek jeszcze wyraźniej uwidacznia się w przypadku uwzględnienia oceny zmian własnych warunków życia w tym samym okresie. Badanych zapytaliśmy bowiem także o to, czy im samym i ich rodzinom żyje się obecnie lepiej czy gorzej niż przed rokiem.

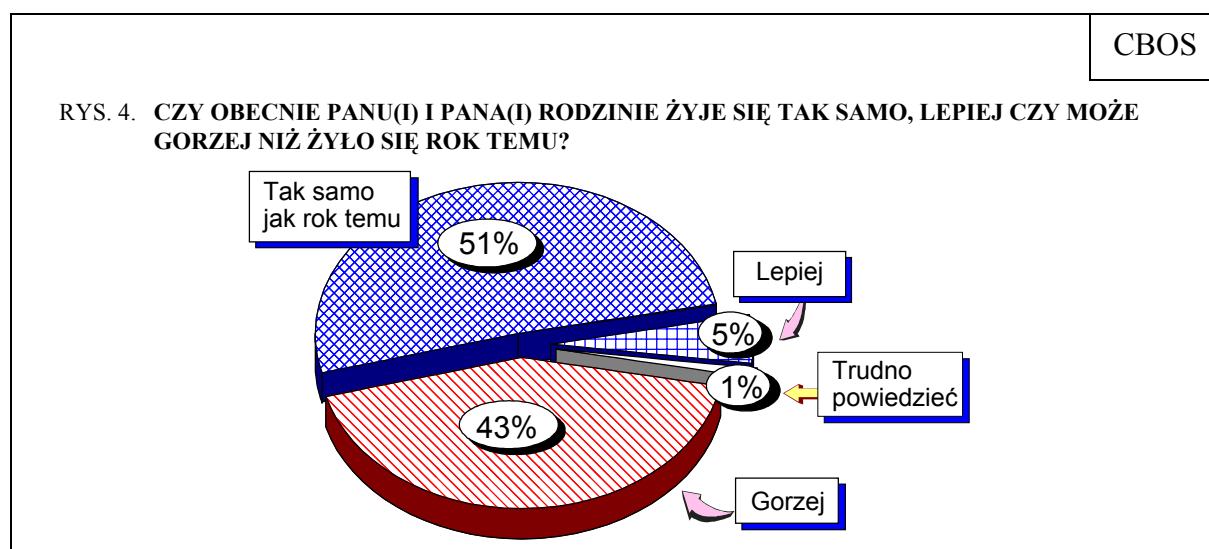

Tabela 2

Czy w porównaniu z sytuacją sprzed roku obecnie Panu i Pana(i) rodzinie żyje się:*	Czy obecna sytuacja gospodarcza kraju jest taka sama, lepsza czy gorsza, niż była rok temu?					
	Taka sama	Pod pewnymi względami lepsza, pod pewnymi gorsza	Lepsza	Gorsza	Trudno powiedzieć	
	w procentach					
- lepiej	35	26	12	15	12	100
- tak samo	45	10	5	33	7	100
- gorzej	16	6	1	71	6	100

* Pominięto „trudno powiedzieć”

⁴ Szczegółowe dane zawiera tabela aneksowa.

Badanych zapytaliśmy, czym kierują się w swych ocenach - pod jakimi względami, ich zdaniem, sytuacja jest gorsza lub też lepsza?

Pod jakimi względami, Pana(i) zdaniem, sytuacja gospodarcza kraju jest gorsza? ⁵	N=633
◆ Wzrost bezrobocia, zwolnienia, brak nowych miejsc pracy	54%
◆ Pogorszenie się warunków życia, zbyt niskie zarobki, inflacja - wzrost cen przy niewzrastających zarobkach, wzrost kosztów utrzymania	51%
◆ Zła, trudna sytuacja zakładów pracy, zmniejszanie produkcji, brak zbytu na produkty, nieopłacalność produkcji, upadek, likwidacja przedsiębiorstw	12%
◆ Zła sytuacja w rolnictwie, upadek rolnictwa, spadek cen produktów rolnych	12%
◆ Napływ obcego kapitału, zbyt duża liczba inwestorów zagranicznych, błędy w prywatyzacji, zbyt szybka prywatyzacja	7%
◆ Wypowiedzi ogólnikowe - zła polityka gospodarcza, „w każdej dziedzinie i pod każdym względem jest gorzej” itp.	7%
◆ Skutki wprowadzania reform, zła sytuacja w dziedzinach objętych reformami	6%
◆ Deficyt w handlu zagranicznym, utrata rynku rosyjskiego	4%
◆ Brak perspektyw rozwoju, spadek dynamiki rozwoju, stagnacja, „stoimy w miejscu”, „gorsze wskaźniki ekonomiczne”	4%
◆ Inne	7%
Pod jakimi względami sytuacja gospodarcza kraju jest lepsza?	N=133
• Poprawa w handlu, poprawa jakości dostępnych towarów, rozwój ratalnego systemu sprzedaży, więcej supermarketów	30%
• Ogólnie - wzrost poziomu gospodarczego, wzrost PKB, wzrost produkcji	16%
• Otwarcie gospodarki na świat, dopływ kapitału zagranicznego, dostosowywanie gospodarki do wymogów i standardów UE	15%
• Powstawanie nowych zakładów pracy, rozwój sektora prywatnego	12%
• Pozytywne konsekwencje ostatnich reform, poprawa funkcjonowania dziedzin objętych reformami, działalność funduszy emerytalnych itp.	9%
• Inwestycje, rozwój infrastruktury, wprowadzanie nowych technologii	6%
• Spadek inflacji	5%
• Umocnienie, stabilizacja złotówki, dostępność kredytów	4%
• Inne	6%

⁵ Suma odsetków znacznie przekracza 100, gdyż badani wskazywali po kilka objawów pogorszenia sytuacji.

Konstatując pogorszenie sytuacji gospodarczej w stosunku do roku ubiegłego badani mają na uwadze przede wszystkim dwie sprawy: wzrost bezrobocia oraz warunki życia, które postrzegają jako coraz gorsze. Inne względy, bezpośrednio związane z gospodarką, jak: sytuacja zakładów pracy, sytuacja w rolnictwie, odgrywają - jak się okazuje - mniejszą rolę.

Inaczej jest w przypadku tych, którzy uważają obecną sytuację gospodarczą za lepszą w porównaniu z rokiem ubiegłym bądź też obok elementów pogorszenia dostrzegają także elementy poprawy. Oni powołują się na zjawiska dotyczące bezpośrednio sfery gospodarki.

Przekonanie o pogorszeniu się sytuacji gospodarczej kraju dominuje przede wszystkim wśród tych, którzy odczuwają zmianę na gorsze własnych warunków życia. Jedną z przyczyn dominowania opinii o złym stanie gospodarki kraju jest więc przekonanie, że nie gwarantuje ona poprawy własnych warunków życia, a przede wszystkim odczuwanie pogorszenia tych warunków. Takie odczucie natomiast jest udziałem ponad dwóch piątych respondentów.

Trzeba tu jeszcze dodać, że o poprawie swoich warunków życia w ciągu ostatniego roku mówi co czwarta osoba spośród przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji. We wszystkich pozostałych grupach społecznych osoby takie stanowią bardzo niewielkie odsetki. Pogorszenie natomiast najczęściej deklarują rolnicy - blisko dwie trzecie tej grupy, najrzadziej zaś - kadra kierownicza i inteligencja.

Badanych, którzy stwierdzili zmianę - poprawę lub pogorszenie - swoich warunków życia w stosunku do stanu sprzed roku, zapytaliśmy o powody tej zmiany.

Wśród przyczyn pogorszenia najwięcej osób wymienia wzrost kosztów utrzymania, a w następnej kolejności - konsekwencje braku pracy. Zwraca także uwagę duża liczba badanych (21%), którzy konstatują zmniejszenie się zarobków, swoich lub członków rodziny.

		CBOS
Dlaczego tak Pan(i) to ocenia ⁶ ?		N=535
<u>Powody polepszenia</u>		
Korzystna zmiana sytuacji rodzinnej lub w rodzinie (usamodzielnienie się dzieci, podjęcie pracy przez kogoś w rodzinie itp.)		3%
Uzyskiwanie większych zarobków lub dochodów z pracy czy też z własnej firmy		5%
Ogólnikowe stwierdzenia poprawy		3%
<u>Powody pogorszenia</u>		
Większe koszty utrzymania, wzrost cen, inflacja		36%
Bezrobocie, niemożność znalezienia pracy - respondenta lub członka rodziny (w tym 7% badanych stwierdziło, że on sam lub ktoś z rodziny utracił pracę w ciągu ostatniego roku)		26%
Mniejsze zarobki		21%
Mniejsze dochody z gospodarstwa rolnego		4%
Mniejsze dochody z pozarolniczej samodzielnej działalności gospodarczej, trudności lub upadek firmy		3%
Ogólnikowe stwierdzenia ciężkiej sytuacji życiowej, materialnej		18%
Wypadki losowe w rodzinie, zmiany sytuacji rodzinnej		5%

W ostatnich rośnie liczba ankietowanych odczuwających pogorszenie swojej sytuacji, natomiast maleje liczba odczuwających poprawę własnych warunków życia.

Tabela 3

Czy w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:*	Wskazania respondentów według terminów badań				
	IV '94	IV '95	II '96	X '97	IV 2000
	w procentach				
- lepiej	7	9	16	13	5
- tak samo	44	36	48	53	51
- gorzej	47	55	35	33	43

* Pominięto „trudno powiedzieć”.

⁶ Odsetki przekraczają 100, gdyż badani mogli podać więcej niż jeden powód zmiany warunków życia.

Drugim czynnikiem związanym z krytyczną oceną zmian sytuacji gospodarczej w stosunku do roku poprzedniego okazały się poglądy polityczne mierzone na skali od lewicy poprzez centrum do prawicy (patrz tab. 1 aneksu). Owe polityczne uwarunkowania opinii o pogarszaniu się sytuacji gospodarczej widoczne są też wyraźnie, gdy weźmiemy pod uwagę opinie elektoratów partyjnych.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty	Czy obecna sytuacja gospodarcza jest taka sama, lepsza czy też gorsza, niż była rok temu?*			
	Taka sama	Pod pewnymi względami lepsza, pod pewnymi gorsza	Lepsza	Gorsza
	w procentach			
AWS	34	20	11	30
UW	44	16	12	24
SLD	21	7	3	64
PSL	33	5	5	49
UP	31	13	2	49
Niezdecydowani	31	7	4	41
Nie głosujący	36	6	2	48

*Pominięto „trudno powiedzieć”

Znaczące odsetki respondentów konstatających poprawę sytuacji gospodarczej w Polsce znajdujemy jedynie wśród zwolenników partii koalicji rządowej. W elektoratach tych przeważają osoby, które są zdania, że sytuacja gospodarcza kraju w porównaniu z rokiem ubiegłym nie uległa zmianie. Wśród zwolenników AWS i UW częściej niż wśród sympatyków pozostałych partii występuje także przekonanie, że w zmianach sytuacji gospodarczej można dopatrywać się zarówno elementów pozytywnych, jak i negatywnych. Zwolennicy pozostałych partii, podobnie jak bierni politycznie, znacznie bardziej krytycznie postrzegają zmiany w sytuacji gospodarczej. Szczególnie wyróżnia się w tym względzie elektorat SLD.

Polityczne uwarunkowanie ocen uwidacznia się również w powiązaniu opinii o stanie gospodarki ze stosunkiem do rządu.

Tabela 5

Stosunek do rządu	Czy obecna sytuacja gospodarcza kraju jest taka sama, lepsza czy też gorsza, niż była rok temu?					
	Taka sama	Pod pewnymi względami lepsza, pod pewnymi gorsza	Lepsza	Gorsza	Trudno powiedzieć	
	w procentach					
Zwolennicy	36	15	9	32	8	100
Przeciwnicy	27	6	2	62	3	100
Obojętni	37	9	3	40	11	100
Trudno powiedzieć	35	3	3	36	23	100

Tylko wśród przeciwników rządu bardzo wyraźnie dominuje pogląd, że sytuacja gospodarcza kraju w porównaniu z rokiem ubiegłym uległa pogorszeniu. Wśród badanych, którzy nie mają jednoznacznego stosunku do rządu (deklarujących obojętność lub powstrzymujących się od określenia swojego stanowiska), zdania są podzielone - mniej więcej tak samo częsty jest pogląd, że sytuacja się pogorszyła, jak i że nie uległa zmianie. Podobnie jest wśród zwolenników gabinetu Jerzego Buzka, jednak w tej grupie częściej spotykamy osoby dostrzegające zarówno pozytywne, jak i negatywne zmiany w gospodarce, nieco częstsze są także opinie o jej lepszym stanie niż przed rokiem.

Oczywiście trudno jest jednoznacznie stwierdzić, czy to złe oceny gospodarki powodują brak poparcia dla rządu i partii wchodzących w skład koalicji rządowej, czy też preferencje polityczne wpływają na oceny gospodarki. Zależność jest tu zapewne dwustronna.

Głównym symptomem pogorszenia się sytuacji gospodarczej jest, w opinii społeczeństwa, bezrobocie. W jakim więc stopniu osobiste poczucie zagrożenia utratą pracy wywołuje przekonanie o pogarszaniu się tej sytuacji? Przede wszystkim trzeba zauważyć, że w bieżącym roku wśród badanych nie tylko wzrosło poczucie osobistego zagrożenia utratą pracy, ale pogorszyło się też postrzeganie własnej sytuacji na rynku pracy.

Tabela 6

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	IV '92	III '93	VII '94	III '95	XI '98	IV '99	IV 2000
	w procentach						
Tak	48	46	37	52	46	43	53
Nie	39	46	58	45	48	54	40
Trudno powiedzieć	13	8	5	3	6	3	7

Tabela 7

Czy znalezienie innej pracy dającej podobne dochody byłoby dla Pana(i) łatwe czy trudne?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IV '92	III '95	XI '98	IV 2000
	w procentach			
Łatwe	11	17	22	15
Trudne	77	78	73	82
Trudno powiedzieć	12	5	5	3

Obydwa te czynniki - poczucie zagrożenia utratą pracy oraz postrzeganie swojej sytuacji na rynku pracy - wiążą się bardzo wyraźnie z opiniami o kierunku zmian sytuacji gospodarczej kraju w stosunku do roku ubiegłego.

Tabela 8

Czy obecna sytuacja gospodarcza kraju jest taka sama, lepsza czy też gorsza, niż była rok temu?	Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Taka sama	28	41	31
Pod pewnymi względami lepsza, pod pewnymi gorsza	9	11	10
Lepsza	3	6	3
Gorsza	54	39	50
Trudno powiedzieć	6	3	6
	100	100	100

Jeszcze wyraźniej zależność ta uwidacznia się, gdy weźmiemy pod uwagę ocenę respondenta własnej sytuacji na rynku pracy.

Tabela 9

Czy obecna sytuacja gospodarcza kraju jest taka sama, lepsza czy też gorsza, niż była rok temu?	Czy znalezienie innej pracy, dającej podobne dochody, byłoby dla Pana(i) łatwe czy też trudne?		
	Łatwe	Trudne	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Taka sama	46	31	49
Pod pewnymi względami lepsza, pod pewnymi gorsza	18	9	0
Lepsza	9	3	7
Gorsza	26	52	33
Trudno powiedzieć	1	5	11
	100	100	100

Łęk przed bezrobociem okazuje się więc trzecim - obok stosunku do obecnego układu politycznego i oceny zmian własnego położenia materialnego - czynnikiem determinującym opinie o kierunku rozwoju sytuacji gospodarczej kraju. Przeprowadzona analiza regresji, w której uwzględniono w sumie dwadzieścia trzy zmienne⁷ niezależne dotyczące sytuacji materialnej i zawodowej badanych oraz ich stosunek do istniejącego układu politycznego, wykazała, że na postrzeganie dynamiki zmian sytuacji gospodarczej kraju w ciągu minionego roku oddziałują właśnie trzy wymienione wyżej czynniki, przy czym najsilniejszy okazał się wpływ czynnika politycznego, wyrażającego się, ogólnie biorąc, w zaufaniu do rządu. Konkretnie chodziło tu o ocenę jego polityki gospodarczej oraz zaufanie do informacji podawanych przez członków rządu. Te dwa czynniki o charakterze politycznym oddziałują na ocenę zmian w gospodarce tak samo silnie jak postrzeganie własnej sytuacji (warunków życia i bezpieczeństwa zatrudnienia).

⁷ Pełna lista uwzględnionych w analizie zmiennych wraz ze współczynnikami korelacji r Pearsona znajduje się w aneksie.

REGRESJA LINIOWA

Zmienna zależna: ocena zmian sytuacji gospodarczej w stosunku do roku poprzedniego

<u>Zmienne niezależne</u> :	<u>Siła zależności</u> (współczynniki Beta)
◆ zaufanie do polityki gospodarczej rządu	.27
◆ ocena zmian własnych warunków życia w stosunku do roku poprzedniego	.26
◆ zaufanie do informacji rządu	.15
◆ poczucie zagrożenia utratą pracy	.12

Procent wyjaśnianej zmienności - 28

(Wszystkie współczynniki istotne na poziomie 0,01).

★

★

★

Od dłuższego czasu wśród badanych zdecydowanie przeważają negatywne oceny sytuacji gospodarczej kraju. W kwietniu bieżącego roku co drugi respondent ocenił, że w porównaniu ze stanem sprzed roku obecnie sytuacja ta zmieniła się na gorsze.

Z przedstawionych wyników sondażu można wysnuć wniosek, że ludzie oceniają sytuację gospodarczą przede wszystkim przez pryzmat poziomu życia oraz swojego stosunku do całokształtu sytuacji w kraju, w tym do rządu i szerzej - istniejącego układu politycznego. Opinie o pogorszeniu się stanu gospodarki w stosunku do roku ubiegłego uwarunkowane są bowiem, jak się okazuje, przede wszystkim oceną zmian własnych warunków życia oraz stosunkiem do istniejącego układu politycznego. Dodatkowym czynnikiem jest lęk przed utratą pracy, ale jego wpływ jest wyraźnie mniejszy. Należy podkreślić, że czynniki o charakterze politycznym oddziałują na ocenę zmian w sytuacji gospodarczej równie silnie

jak postrzeganie zmian własnych warunków życia. Trzeba jednak zauważyć, że trudne jest określenie kierunku zależności między postawą wobec rządu a oceną gospodarki, lepiej więc mówić o sile zależności niż o przyczynach i skutkach.

Badani krytycznie oceniają zmiany dotyczące własnych warunków życia. Tylko nieliczni konstatują poprawę w stosunku do stanu sprzed roku, co więcej - reprezentują oni głównie jedną warstwę społeczną: inteligencję i kadrę kierowniczą. Do tej warstwy, która stanowi zaledwie 6% badanej próby, należy niemal co trzecia osoba (30%) deklarująca poprawę swoich warunków życia. Zwiększyło się również poczucie zagrożenia utratą pracy oraz pogorszyła się ocena swojej sytuacji na rynku pracy. To zapewne leży u podłoża krytycznych ocen stanu gospodarki kraju i charakteru jej zmian.

Opracował
Michał STRZESZEWSKI

KORELACJA OCENY ZMIAN SYTUACJI GOSPODARCZEJ Z POSTAWAMI I OPINIAMI O POSZCZEGÓLNYCH ASPEKTACH ŻYCIA POLITYCZNEGO I GOSPODARCZEGO

Czy sytuacja gospodarcza jest taka sama, lepsza czy też gorsza, niż była rok temu?

	Współczynnik r
1. Zaufanie do polityki gospodarczej rządu	.413
2. Ocena zmian ogólnych warunków życia w stosunku do poprzedniego roku	.400
3. Ocena ogólna działalności rządu	.376
4. Zaufanie do informacji rządu	.326
5. Zadowolenie z premiera	.324
6. Ocena zmian warunków materialnych gospodarstw domowych w stosunku do poprzedniego roku	.309
7. Stosunek do rządu (zwolennik - przeciwnik)	.301
8. Prognoza warunków materialnych gospodarstwa domowego	.286
9. Prognoza sytuacji zakładu pracy	.271
10. Prognoza ogólnych warunków życia	.262
11. Ocena ogólnych warunków życia	.232
12. Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego	.213
13. Ocena możliwości znalezienia innej pracy	.212
14. Ocena sytuacji zakładu pracy	.191
15. Zagrożenie utratą pracy	.178
16. Zakup w ostatnim miesiącu	.177
17. Przewidywanie zakupu	.159
18. Poczucie poinformowania o pracy rządu	.142
19. Czy spodziewa się zaoszczędzić w najbliższym miesiącu	.125
20. Zgodność telewizyjnego obrazu życia z rzeczywistością	.122
21. Posiadanie oszczędności	.089
Nieistotne:	
22. Zainteresowanie polityką	
23. Czy rząd wystarczająco informuje o swojej pracy	

(Współczynniki korelacji zmiennych od 1 do 20 z oceną zmian w gospodarce są istotne na poziomie 0.01. Współczynnik dotyczący zmiennej 21 jest istotny na poziomie 0.05).

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, obecna sytuacja gospodarcza kraju jest taka sama, lepsza czy też gorsza, niż była rok temu? 1 - Jest taka sama; 2 - Jest pod pewnymi względami lepsza, a pod pewnymi gorsza; 3 - Obecnie jest lepsza, niż była rok temu; 4 - Obecnie jest gorsza, niż była rok temu

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	9	4	49	7	1108
Płeć						
Mężczyźni	33	9	4	50	5	527
Kobiety	30	9	4	48	9	581
Wiek						
18-24 lat	38	15	6	30	10	159
25-34	35	10	4	42	9	196
35-44	34	10	4	49	2	230
45-54	21	6	4	63	6	204
55-64	34	6	2	52	6	141
65 lat i więcej	29	6	2	53	11	178
Miejsce zamieszkania						
Wieś	34	6	3	48	9	408
Miasto do 20 tys.	29	6	5	53	8	113
20-100 tys.	32	10	4	50	5	247
101-500 tys.	27	9	3	54	7	203
501 tys. i więcej mieszk.	33	18	7	37	5	137
Wykształcenie						
Podstawowe	33	6	3	49	9	336
Zasadnicze zawodowe	28	8	6	53	5	296
Średnie	35	9	2	47	7	357
Wyższe	27	18	7	42	6	119
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	34	19	7	29	11	67
Prac.umysł.niż.szczębla	23	11	7	58	1	100
Pracownicy fiz.- umysł.	48	5	1	39	7	77
Robotnicy wykwalifikowani	31	8	4	54	2	116
Robotnicy niewykwalifik.	46	12	4	30	8	34
Rolnicy	32	3	2	59	3	55
Pracujący na własny rach.	33	4	2	56	5	48
Bierni zawodowo						
Renciści	27	7	3	52	11	133
Emeryci	30	6	3	53	7	207
Uczniowie i studenci	38	21	6	22	12	83
Bezrobotni	24	9	3	57	7	122
Gospodynie domowe i inni	35	5	4	50	7	65
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	29	12	5	48	7	166
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	37	6	5	45	7	105
sekt. pryw. poza rolnict.	36	12	3	46	3	199
prywatnym gosp. rolnym	33	3	2	59	3	57
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	29	6	4	52	9	189
276-399	28	8	5	53	6	120
400-549	31	9	2	49	8	224
550-799	34	4	2	55	5	138
Powyżej 799 zł	32	17	7	38	6	157
Ocena własnych war. mater.						
Źle	24	6	1	61	8	358
Średnie	34	9	4	46	7	506
Dobre	37	14	9	35	5	243
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	31	3	5	50	10	68
Raz w tygodniu	33	8	4	47	9	614
1-2 razy w miesiącu	34	15	3	46	2	167
Kilka razy w roku	30	11	4	51	4	167
W ogóle nie uczestniczy	24	6	4	59	7	89
Poglądy polityczne						
Lewica	21	8	2	64	4	318
Centrum	34	10	2	48	6	305
Prawica	41	13	9	32	6	229
Trudno powiedzieć	34	5	3	46	12	255

Tabela 2. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się tak samo, lepiej czy może gorzej niż żyło się rok temu?

(%)

	Lepiej	Tak samo jak rok temu	Gorzej	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	51	43	1	1108
Płeć					
Mężczyźni	6	53	42	0	527
Kobiety	4	49	45	2	581
Wiek					
18-24 lat	13	56	29	3	159
25-34	7	58	35	0	196
35-44	5	50	45	0	230
45-54	2	41	56	1	204
55-64	3	51	46	0	141
65 lat i więcej	0	51	47	2	179
Miejsce zamieszkania					
Wieś	4	51	44	1	408
Miasto do 20 tys.	4	62	32	1	113
20-100 tys.	5	49	46	0	247
101-500 tys.	7	47	46	0	204
501 tys.i więcej mieszk.	7	51	40	2	137
Wykształcenie					
Podstawowe	3	49	46	2	337
Zasadnicze zawodowe	2	50	47	0	296
Średnie	5	53	41	1	357
Wyższe	14	52	34	1	119
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	26	60	14	0	67
Prac.umysł.niż.szczebła	7	46	47	0	100
Pracownicy fiz.-umysł.	5	62	32	1	77
Robotnicy wykwalifikowani	1	54	44	1	116
Robotnicy niewykwalifik.	8	67	25	0	34
Rolnicy	2	36	62	0	55
Pracujący na własny rach.	3	52	44	1	48
Bierni zawodowo					
Renciści	0	42	57	1	133
Emeryci	1	52	45	1	207
Uczniowie i studenci	16	59	20	5	83
Bezrobotni	1	37	61	0	122
Gospodynie domowe i inni	3	63	34	0	65
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	8	48	43	1	166
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	12	55	33	0	105
sekt. pryw. poza rolnict.	7	59	33	0	199
prywatnym gosp. rolnym	2	42	55	1	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	3	41	55	1	189
276-399	3	46	51	1	121
400-549	3	54	43	0	224
550-799	4	50	44	2	138
Powyżej 799 zł	12	58	30	0	157
Ocena własnych war. mater.					
Złe	1	27	71	1	358
Średnie	3	58	37	2	507
Dobre	14	71	15	0	243
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	2	55	41	2	68
Raz w tygodniu	4	50	45	1	614
1-2 razy w miesiącu	4	57	38	0	167
Kilka razy w roku	5	51	44	0	167
W ogóle nie uczestniczy	10	45	44	1	89
Poglądy polityczne					
Lewica	3	48	49	0	318
Centrum	5	49	46	0	305
Prawica	9	56	33	1	229
Trudno powiedzieć	4	52	43	2	256